

DET VED VI OM...

Dette dokument indeholder en kort opsummering af de væsentligste hovedpointer i relevant litteratur og forskningsrapporter indenfor en række udvalgte temaer, som fremkom på workshops med elever, forældre og medarbejdere i foråret 2023.

Dokumentet skal bidrage til at kvalificere den politiske beslutning om den videre udvikling af skole- og fritidsområdet, herunder at flere børn skal gå på den lokale skole eller så tæt på som muligt.

Opsummeringen efterfølges af en kort uddybning, et case eksempel fra Helsingør og afslutningsvis er den anvendte litteratur oplistet med dertilhørende links.

Dokumentet er udarbejdet af Center for Dagtilbud, Skoler, Fritid og Idræt med bidrag fra de enkelte skoler.

Indholdsfortegnelse

- Det står vi på
- Det ved vi om "Læring og trivsel"
- Det ved vi om "2 voksne i undervisningen"
- Det ved vi om "Fællesskaber"
- Det ved vi om "Melleformer"
- Det ved vi om "Højt begavede elever"

DET STÅR VI PÅ

I Helsingør Kommune har vi skoler og fritidstilbud, hvor børn og unge lærer, trives og dannes, så de får de bedste forudsætninger for at blive livsduelige og tro på egne muligheder. Vi styrker samfundets sammenhængskraft, når alle børn og unge uanset baggrund og forudsætninger møder hinanden og udvikler potentialer, drømme og forventninger til livet. Her leves det gode børneliv, hvor alle indgår i værdifulde relationer og fællesskaber. Vi giver alle børn og unge kompetencer til at klare sig, blive robuste og overvinde modgang og blive kompetente og engagerede samfundsborgere. Vi støtter dem i at finde deres egen vej i livet.

Vores børnesyn understreger vores tro på, at alle børn og unge vil, kan og tør yde deres bedste, når de får mulighed for det. Vi tror på, at de er nysgerrige og videbegærlige. Vi tror på, at læring og trivsel er hinandens forudsætninger.

Vi har skoler med høj kvalitet, faglighed og trivsel, som skaber grundlag for, at vores børn og unge dannes og uddannes til at gå på opdagelse i livet og bliver livsduelige. Vi ved, at uddannelse er en af de mest kraftfulde motorer for en bæredygtig udvikling. Dialog og samspil er hjørnestene, når vi skal skabe attraktive uddannelsesmiljøer

Vi arbejder systematisk med LØFT som metodisk tilgang i vores dialoger med børn, unge og familier.

Vi tror på, at børn og unge gives bedre livsmuligheder, når de indgår i brede fællesskaber så tæt på almenområdet som muligt.

Vi tager udgangspunkt i Janne Hedegaard Hansens forskning om inkluderende fællesskaber, herunder at de fagprofessionelles samarbejde ses som en væsentlig forebyggende indsats.

DET VED VI OM...

2 voksne i undervisningen

Begrebsafklaring 2 voksne i undervisningen beskrives som to voksne, der samarbejder om løsningen og udviklingen af undervisningsopgaven.

Hovedpointer

1. Det kan ikke påvises entydigt, at to voksne i undervisningen giver øget trivsel eller læringsudbytte.
2. Det er afgørende for effekten, hvordan man organiserer samarbejdet .
3. En faglig vejleder (med særlig kompetencer i inklusion, læsning eller matematik) har størst effekt på almenområdet og for elever med psykiatriske diagnoser.
4. Læringsudbyttet af 2 voksne i undervisningen er størst hos de yngre børn (Indskoling og 4. klasse) og for børn med forældre med lavere social baggrund
5. Der er ikke entydig forskning der viser, at to voksne i undervisningen gavner der, hvor elever fra specialområdet er undervist i almenområdet.

Uddybning

Ad1.

I forskningen er der mange forskellige forhold, som gør sig gældende. En rapport fra STUK (2013) konkluderer, at der er evidens for, at tolærerordning med deltagelse af en lærer og en speciallærer kan styrke alle elevers læring, hvis der arbejdes professionelt med tolærerordningen, bl.a. ved efteruddannelse, reel undervisningstid sammen, afsat tid til regelmæssig planlægning og evaluering af undervisningen samt adgang til supervision. Ligeledes konkluderer rapporten, at tolærerordning ikke har en effekt, hvis ovenstående understøttende elementer ikke er til stede.

Ad2.

Gladsaxe Kommune har gennemført et projekt omkring deltagelsesmuligheder og co-teaching. På baggrund af elevspørgsmål og lærerinterview konkluderer rapporten, at elevernes deltagelsesmuligheder er forbedret, når to voksne sammen gennemfører co-teaching. Co-teaching forudsætter at de to voksne planlægger, gennemfører og evaluerer undervisningen i fællesskab og ligeværdighed. Ligeledes fastslår en rapport fra EVA (2020), at der er brug for en tydelig organisering og styring af samarbejdet for at gå fra støttefunktionen til fælles ansvar. Det kræver vedholdenhed for både ledelse og lærere, fælles fokus og tid til samarbejdet.

Ad3.

Nogle studier peger på, at det er afgørende for effekten, hvilken formel uddannelse den ekstra voksne har. Et dansk studie fra 2012-2014 undersøgte i 221 6. klasser, om elevers kompetencer eller trivsel kan styrkes ved at have en ekstra voksen i klassen. Der blev afprøvet med tre typer ekstra voksne: læreruddannet (10,5 lektion om ugen), ressourceperson uden læreruddannelse (14,5 lektion/uge) og faglige vejleder (2,5 lektion om ugen) med kompetencer indenfor inklusion, læsning eller matematik. Studiet viser positive og signifikante effekter for elevernes læsefærdigheder, men ikke en målelig effekt på matematik. Ressourcepersonen løftede især elever af forældre med lav uddannelse, hvor de læreruddannede primært havde positiv effekt for pigerne. Det var kun de læreruddannede, der øgede trivslen i klasser, hvor to eller flere af eleverne havde en psykiatrisk diagnose. Den faglige vejleder havde størst effekt på elevernes læse-resultater, også for elever med psykiatriske diagnoser.

Ad4.

Det mest kendte studie om klasse størrelser er STAR projektet fra USA. Her fandt man størst effekt på læringsudbyttet både på langt og kort sigt for elever fra hjem med lav indkomst og elever med minoritetsbaggrund. Men der var kun positiv, når læreren havde mindst 5 års erfaring.

Ad5. Et dansk studie viser effekt af at have en ekstra voksen i klassen i 6. klasse. Studiet viser at der er positiv effekt, og at effekten er vedvarende for elever med lavtuddannede forældre. (s 6 artikel 1)

Ad5.

Inklusionseftersynet (STUK, 2017) beskriver, at et styrket samarbejde mellem almen- og specialområdet handler om at skabe fleksible og sammenhængende læringsmiljøer på tværs af almen- og specialundervisning. EVAs efterfølgende rapport om "samarbejdet mellem almen og specialområdet" belyser, at lærere ikke oplever, at det er muligt at sørge for den nødvendige ro og mulighed for pauser, som elever fra specialområdet har brug for. Søndermarksskolen har arbejdet med Fælles klasser i en årrække og de hæfter sig ved, at der er større elevtrivsel i Fælles klasserne og at der er for stor variation på de visiterede elevers faglige resultater til at konkludere noget entydigt. Men at der er en tendens til, at der opstår flere udfordringer jo ældre eleverne bliver, fordi kontrasten forstørres mellem elevernes faglige progression.

Århus Kommune har i projektform lykkedes med at integrere et antal elever med autismespektrumforstyrrelse (ASF) i normalområdet. 4 børn med ASF går fra 0. klasse i en klasse med 12 elever uden diagnoser. I 0. klasse viste en måling, at eleverne i klassen lå under deres sammenligningsklasser. På 2. årgang målt igen, der lå eleverne på eller over normen for årgangen, men de blev ikke holdt op mod sammenligningsklasserne.

Både forældre og personale rapporterer, at børnene med ASF udviser færre tegn på ASF i 2. klasse end de gjorde før skolestart. Trivslen for begge børnegrupper i klassen er på niveau med sammenligningsklasserne. Det vurderes i rapporten, at succes med projektet afhænger af lærere, ledelse og forældres interesse for og tro på metoden.

BAGSIDEN

2 voksne i undervisningen

Den gode historie fra Helsingør

Skolen ved Gurrevej har siden 2021 haft faglige vejledere tilknyttet 0. og 1. årgang mv. 14 og 12 lektioner om ugen i dansk og matematik. Den faglige vejleder har været i hver klasse i intensive forløb og arbejdet som med-praktiker, hvor vejlederen planlægger, udfører og evaluerer undervisningen sammen med klassens pædagog og lærer. Skolen oplever stor fremgang i elevernes faglighed og trivsel.

I læsning ses betydelige fremskridt. Bogstavprøve 2 viser en fremgang på 17,5 procentpoint fra skoleåret 18/19 til skoleåret 22/23 for 0. klasse. Ligeledes viser ordlæseprøven fra skoleåret 22/23 i 1. klasse en betydelig fremgang, og årgangen ligger nu 8 procentpoint over normen. Årgangen før, som ikke modtog den tidlige indsats, ligger 26 procentpoint under normen. Samme børnegruppe er ligeledes lykkedes med at komme over normen i tekstlæseprøven 1. De ligger 2 procentpoint over normen.

I matematik (målt med Helsingør-testen) har 0. årgang forbedret deres talforståelse med 27% (fra 48% indsatskrævende elever til 21%) og 1. årgang har forbedret deres talforståelse med hele 41% (fra 67% indsatskrævende elever til 26%). Den positive udvikling fastholdes i 2. årgang, hvor skolen ligeledes ser færre indsatskrævende elever end tidligere.

Litteraturhenvisninger

"Afdækning af viden og forskning om særlige undervisningsmæssige behov", vidensgruppe nedsat af STUK (2014) [link](#)

"Co-teaching projekt i Gladsaxe" (2022) [link](#)

"Forsøg med Tolærerordning - forskning i folkeskolen" (2015) [link](#)

"Handleplan: udvikling af den pædagogiske og faglige kvalitet - Samspejlet mellem almen- og specialområdet - Kalundborg kommune (2022)

"Hva vet vi om effekten av økt lærertetthet på elevenes læringsutbytte (2019) [link](#)

"Hvad er de langsigtede effekter af to voksne i klassen?" (2014) [link](#)

"Inklusionseftersynet", STUK (2017) [link](#)

"Kollaborativ undervisning – tolærerordning" (2013) [link](#)

"Opfølgning på inklusionseftersynet", STUK (2021). [link](#)

DET VED VI OM...

Læring og trivsel

Begrebsafklaring Børn kommer i skole for at lære, men hvis de har dårlig trivsel, har det effekt på læringen. Læringsmiljøet i skoler består af alle de muligheder for udvikling, trivsel og læring, som skolerne skaber for eleverne.

Hovedpointer

1. Der er studier der viser sammenhæng mellem trivsel og læring, men det er svært at påvise om børn, der er dygtige, trives bedre, eller om børn, der trives bedre, bliver dygtigere.
2. Tydelig klasseledelse har positive effekter på elevernes læring og trivsel.
3. Mange elever føler sig presset af skolearbejdet.
4. Elever fra specialområdet, der føres tilbage til almenundervisningen, har bedre faglige resultater end de elever, som er fortsat i specialklasser.
5. Støtte til elever med særlige behov kan i nogle tilfælde løfte hele klassens læringsmiljø.

Uddybning

Ad1.

Den internationale læseundersøgelse PIRLS finder en stærk sammenhæng mellem trivsel og læsekompetencer. De fleste af de elever, som er de dygtigste læsere, rapporterer at være mindre trætte og mindre sultne end deres kammerater med svagere læsekompetencer. Det kan ikke påvises om de trives, fordi de er dygtige fagligt, eller om de bliver dygtigere fagligt, fordi de trives.

Internationale undersøgelser peger også på, at skoleledelsens udformning har en væsentlig betydning for elevers faglige læring og trivsel. SFI (2010) finder at de skoler, der har de bedste faglige resultater – uden at det går ud over elevernes og lærernes trivsel – er dem, hvor fagligheden er i højsædet, og hvor skolerne har høj grad af autonomi til at udvikle den. Tilsyneladende oplever eleverne en bedre trivsel på skoler, hvor skolelederen lægger vægt på lærernes faglige resultater fra læreruddannelsen ved ansættelsen, og hvor lærerne efteruddannes meget.

Ad2.

Klasseledelse handler om lærerens evne til at lede undervisningen, sætte klare mål for elevernes undervisning og gennemføre en lektion uden uro, der forstyrrer undervisningen. International forskning har vist forskellige, men overvejende positive, effekter af klasseledelse på skoleelevers adfærd og på skoleelevers faglige præstationer. VIVE (2015) undersøgte i dansk kontekst effekten af lærere, der har været på efteruddannelse i anerkendende klasseledelse og finder, at det har en målbar effekt på elevers koncentration og oplevelse af elevernes trivsel og adfærd.

Ad3.

I 9. klasse føler 44% af pigerne sig pressede af skolearbejdet. Andelen af piger som føler sig presset af skolearbejdet er steget markant de sidste 20 år. TIMSS (2019) viser at der er en klar sammenhæng mellem elevernes oplevelse af god formidling, og hvordan de klarer sig i faget. De danske elever oplever i mindre grad end eleverne i de øvrige nordiske lande, at undervisningen bliver formidlet godt til dem. Andelen af elever med høj faglig selvtillid i matematik er faldet fra 2015 til 2019, mens andelen af elever med lav faglig selvtillid er steget.

Ad4.

Ifølge inklusionseftersynet (2017), ses en tendens til, at elever, der er blevet ført tilbage til almenundervisningen, har dårligere faglige resultater end de øvrige elever. Omvendt har de elever, der er blevet ført tilbage, bedre faglige resultater end de elever, som fortsat er i specialklasser eller på specialskoler

VIVE konkluderer, at "elever med særlige behov, der undervises i en almen klasse, består i højere grad folkeskolens afgangseksamen og har større sandsynlighed for at gennemføre deres ungdomsuddannelse end elever, der undervises i segregerede specialtilbud" VIVE (2022) konkluderer desuden, at elever med særlige behov, som undervises i en almen folkeskole, har lidt større sandsynlighed for at være i god trivsel og lidt mindre sandsynlighed for at have kronisk fravær, end elever, der undervises i et specialtilbud.

Ad5.

Ifølge inklusionseftersynet, tyder det på, at støtte til elever med særlig behov kan understøtte hele klassens læringsmiljø.

BAGSIDEN

Læring og trivsel

Den gode historie fra Helsingør

Grundskolerne i Esbjergskoledistrikt (Grydemoseskolen, Esbjergskolen og Mørdrupskolen) har i mange år prioriteret læseindsats i skolestarten med fokus på tidlig opsporing af eleverne med potentielle læsevanskeligheder. Der tilbydes intensive læsekurser for de elever, der tester som de mest udfordrede, og gennem denne indsats arbejdes med at skabe deltagelsesmuligheder og faglig trivsel for alle elever i indskoling.

Som en del af denne tilgang inviteres hvert år til temamøde om læsning for forældre. Det første møde er målrettet forældre i børnehaveklasse på de tre skoler med fokus på den tidligere læseindlæring og hvordan forældrene bedst understøtter læsning.

Det andet møde er ligeledes et temamøde, primært for forældre i indskoling, og mødet introducerer foruden viden om tidlig læseindlæring konkrete greb og viden om, hvordan man bedst understøtter sit barns læsning. Begge møder faciliteres af læsevejleder og er for forældre fra alle tre grundskoler i Skoledistriktet.

Litteraturhenvisninger

Børn og unges læsning (2021) [link](#)

Effekt af klasseledelse på elevers læring og trivsel, VIVE (2015) [link](#)

Inklusionseftersynet (2017) [link](#)

Ledelse, læring og trivsel, SFI rapport (2011) [link](#)

PIRLS (2021) [link](#)

Skolebørnsundersøgelsen 2022, SDU (2022) [link](#)

Støtte, støttebehov og elevresultater, VIVE (2022) Delrapport 1. Inkluderende læringsmiljøer og specialpædagogisk bistand [link](#)

TIMSS (2019) [link](#)

DET VED VI OM...

Fællesskaber

Begrebsafklaring

Et fællesskab er en gruppe af mennesker, der er forbundet med hinanden gennem fælles interesser, værdier, aktiviteter eller opholdssted. I et fællesskab er der typisk en følelse af tilhørsforhold, samhørighed og gensidighed, hvor medlemmerne hjælper og støtter hinanden.

Hovedpointer

1. Skab positive fællesskaber
2. Tydelig klasseledelse
3. Styrk relationen
4. Fællesskabende didaktikker
5. Trivsel og læring er ofte hinandens forudsætninger

Uddybning

Ad.1.

Mennesker har tre psykologiske behov, som skal være opfyldt for at kunne trives - selvbestemmelse, kompetence og samhørighed.

I arbejdet med positive fællesskaber er flg. begreber essentielle: tryghed, ligeværd og inddragelse.

Ad.2.

En af måderne hvorpå fagprofessionelle kan udvikle og styrke positive fællesskaber.

Tydelige instruktioner, aftaler og rammesætning for både elever og klassen som helhed.

Ad.3.

En af måderne hvorpå fagprofessionelle kan udvikle og styrke positive fællesskaber.

Skabe de bedst mulige betingelser for relationer, læring og adfærd

Ad.4.

En af måderne hvorpå fagprofessionelle kan udvikle og styrke positive fællesskaber.

Motiverende undervisning, tryghed og mulighed for ligeværdig deltagelse, alle oplever sig respekterede, ligeværdige og har en følelse af at kunne bidrage

Ad.5.

Det faglige påvirkes af klassefællesskabet og et trygt klasse-miljø kan være en beskyttelsesfaktor. Skolen skal være rammen om et positivt fællesskab. Alle børn skal opleve at have venner og være accepteret i sin klasse.

Ad.ekstra.

Gå fra ordensregler til samværsregler.

Lærerfællesskabet skal være rollemodel.

Involver forældre.

Skærp fokus i overgange.

BAGSIDEN

Fællesskaber

Den gode historie fra Helsingør

På Tibberupskolen arbejder inklusionsvejleder sammen med skolepædagog m.fl. med forebyggende indsatser på 7. årgang for at medvirke til, at de nydannede klasser ved overgangen til udskoling udvikler sig til bæredygtige og robuste klassefællesskaber. Der arbejdes med gruppedynamikker, øvelser, spil og forskellige former for samarbejdsøvelser.

Fællesskaberne på Tibberupskolen søges styrket gennem aktiviteter i elevpauserne i form af sportsturneringer, elev – bevægelses – coaches, spillecafeer i kantinen og cafe på skolen. Der afholdes årligt gallafest, som arrangeres som en del af undervisningen, så alle elever deltager.

På Hornbæk skole arbejdes med venskabsklasser eller årgangsvener, sådan at store og små elever laver fremvisninger og undervisningsforløb for hinanden. Skolen har også tradition for, at årgangsvenerne følges ad til fællessamlinger, teater, arrangementer i kirken og idrætsdage, hvor de store elever har ansvaret for en årgangs ven fra en mindre klasse – eller at store og små elever læser med hinanden i intensive læseforløb. Som en del af den demokratiske dannelse har skolen også samlinger i afdelingerne, hvor 2-3 årgange fælles drøfter gangregler, pauseaftaler og det at være gode venner på tværs af klasserne. Disse samlinger vælger også elever til elevrådet og har et fast punkt til den månedlige morgensamling, hvor alle elever samles til sang og beskeder i hallen.

Litteraturhenvisninger

Self-Determination Theory and the Facilitation of Intrinsic Motivation, Social Development and Well-Being, American Psychologist, Ryan, R.M og Deci, E.L (2000) [link](#)

Artikel i Videnskab.dk, Louise Klinge, (2016) [link](#)

Skolen og det trygge klassemiljø, Børns Vilkår (2020) [link](#)

Hvordan styrker vi positive fællesskaber blandt børn og unge?, Børns Vilkår (2019), [link](#)

Fællesskaber i ungdomslivet, Aalborg Universitet (2023): se [link](#)

DET VED VI OM...

Melleformer

Begrebsafklaring: *Melleformer er en samlet betegnelse for måder at arbejde med inkluderende læringsmiljøer. I en Melleform undervises elever, der er visiteret til specialundervisning eller specialpædagogisk støtte, sammen med ikke-visiterede elever. Melleformer anvendes især, når elever har behov for relativt kortvarig støtte.*

Hovedpointer

1. Inkluderende læringsmiljøer har ophæng i Folkeskoleloven, Salamancaerklæringen/1994 og FN-konventionen for mennesker med handicap/2009.
2. Forskning peger på, at elever med særlige behov, der modtager undervisning i almenmiljø, kan få større fagligt udbytte her end i de segregerede tilbud.
3. Definitions forvirring og uklarhed. EVA beskriver 3 grundtyper af melleformer.
4. Der er behov for tydelig ledelse i og af melleformer
5. Forskning peger på behov for tværprofessionelle arbejdsformer

Uddybning

Ad1.

Arbejdet med at udvikle inkluderende læringsmiljøer, hviler på folkeskolens lovgrundlag; at undervisning af elever, hvis udvikling og læring kræver en særlig hensyntagen eller støtte, fortrinsvist bør organiseres i regi af elevens almene klasse. Salamancaerklæringen understreger, at den inkluderende skole gør det muligt, at alle børn så vidt muligt skal gennemgå læreprocessen sammen, uanset hvilke vanskeligheder de måtte have at slås med, og uanset hvor forskellige de er.

FN's handicapkonvention sikrer ligebehandling af alle elever.

Ad2.

Forskningen peger på, at undervisning af elever i almenklasser fremfor i specialtilbud medfører en større sandsynlighed for at bestå folkeskolens afgangseksamen og for at gennemføre en ungdomsuddannelse.

Endvidere findes der ikke tegn på, at undervisning i almenklassen påvirker elevernes trivsel negativt eller fører til flere skoleskift eller øget fravær.

Ad3.

EVA peger efter et enkelt casestudie på tre typer af melleformer: Reden, Folden og Slusen.

Redens målgruppe er elever med autismespektrumforstyrrelser (ASF) samt elever, hvis behov harmonerer med ASF-elevens behov for struktur, genkendelighed og ro.

Slusens specialklasser er tiltænkt elever, der er visiterede med generelle indlæringsvanskeligheder, og elever, der har brug for støtte eller en særlig indsats i en periode.

Foldens årgangsklasser er i udgangspunktet ikke afgrænset til specifikke visitationsårsager.

På den måde får man i selve organiseringsformen skabt en vis grad af indbygget fleksibilitet og tilpasningsdygtighed, der tilbyder deltagermulighed, der kan rumme differentieret udvikling hos eleverne.

Ad 4.

Empiri viser, at inkluderende læringsmiljøer skal understøttes godt gennem sikker ledelse, både på klasseniveau og på skoleledelsesniveau. Klasseledelse skal ske med tryk, arbejdsro og fokus på det faglige. Eleverne har brug for tydelig rammesætning af de daglige aktiviteter og at der er klare forventninger til elevernes arbejde og opførsel. God klasseledelse er et vigtigt redskab, som gør det muligt at tage hensyn både til individet og fællesskabet.

Skoleledelsen spiller en stor rolle i forhold til at sætte kursen og kommunikere om målet og visionerne for skolens inklusionstilgang over for forældre og skolens medarbejdere.

Ledelsen skal sikre opbakning omkring børnesyn og de grundværdier, der ligger bag skolens inklusionsstrategi.

Ad5.

Inklusionsforskningen peger på, at chancer for at lykkes med det tværfaglige samarbejde øges betydeligt, når lærere og pædagoger går ind i samarbejdet med et ønske om, ikke blot at arbejde side om side, men også at engagere sig i hinandens fagligheder fx gennem fælles planlægning samt gennemførelse og løbende tilpasning af undervisningen. Når medarbejdere med hhv. almene og specialpædagogiske kompetencer tager et fælles ansvar, understøttes et helhedsblik på alle elever. Når kompetencerne hos hhv. lærere og pædagoger/lærere med specialpædagogiske kompetencer får mulighed for at arbejde sammen, får hele teamet et mere nuanceret helhedsblik på både den enkelte elev og på elevfællesskabet.

BAGSIDEN

Mellemformer

Den gode historie fra Helsingør

På Hornbæk Skole arbejdes med flere forskellige typer af mellemformer, der skal tilgodese forskellige behov. Generelt for alle mellemformerne er, at her inkluderes børn, der ellers tidligere ville gå i et segregeret tilbud.

Skolen har SIL klasser (Særligt Inkluderende Læringsmiljø) på enkelte årgange. Det er en mellemform, hvor der arbejdes med læringsmiljøet for en hel klasse med fokus på at skabe deltagelsesmuligheder for 2-3 børn med ASF eller ADHD. I SIL klasser er der altid to voksne i klassen, og de voksne har også forberedelse sammen. Der arbejdes med faste strukturer i undervisningen til gavn for alle børn. Det kan fx betyde, at alle dage starter med selvstændigt arbejde i en morgenmappe, så børnene er trygge ved, hvordan alle skoledage starter. Dagen gennemgås derefter fælles i klassen, så alle ved, hvilke lærere de har, hvilke fag de har og hvilke opgaver de skal lave i løbet af dagen. Ved alle skift er der særlig guidning for de børn, der har behov for dette. Der er også faste strukturer for pauserne, hvor der typisk er lavet aftale om, hvad man kan lave, og hvor man skal være henne. Undervisningen er inspireret af co-teaching, hvor to voksne står for undervisningen sammen.

Skolen har også et gruppetilbud for børn med ASF og ADHD. Det er en lille klasse med 4-6 børn og to voksne. Her er undervisningen meget individuelt tilrettelagt med fokus på det enkelte barns ressourcer. Her er faste strukturer med en overvejende fælles struktur for gruppen og med høj grad af mulighed for at tilgodese individuelle behov. Her arbejdes typisk med korte forløb hen over dagen, således at der er mulighed for skift, når det enkelte barn har behov for det. Her arbejdes med varierende undervisningsformer og en praksisfaglig tilgang, så alle børn har mulighed for at skabe små succeser. Nogle børn er hele dagen i tilbuddet, mens andre børn har enkelte timer i deres klasse. Der arbejdes på at bygge bro mellem gruppetilbuddet og klasserne på skolen, så alle børn har tilhørsforhold til en klasse. Pauserne er strukturerede med hjælp og deltagelse fra de voksne.

Skolen har også et praksisfagligt værksted for børn med skoleværing og vanskeligheder ved at deltage i klassen. Det kan være børn med angst, sociale udfordringer, ASF og ADHD. Her får børnene fastholdt deres tilknytning til skolen gennem små kurser og mere praktiske og faglige opgaver. Fokus er på at fastholde tilknytning til skolen i et tæt samarbejde med forældre og andre myndigheder. I dette tilbud er børnene tilknyttet mellem 6 og 15 timer om ugen og enkelte har timer i deres klasser.

Litteraturhenvisninger

Plads til forskellighed— Evaluering af indsatsen i satspuljeprojektet Mestring af skoledag og hverdagsliv, VIVE 2020. [Link:](#)

Salamanca Erklæringen og Handlingsprogrammet for Specialundervisning, UVM 2008. [Link:](#)

FN-konventionen for mennesker med handicap 2006 som Danmark har tiltrådt den 13. juli 2009. [Link:](#)

Støtte, støttebehov og elevresultater Delrapport 1.,
Inkluderende læringsmiljøer og specialpædagogisk bistand, VIVE 2022. [Links:](#)

Mellemformer: Inkluderende læringsmiljøer i folkeskolen
En kvalitativ analyse af tre organiseringsformer, EVA 2022. [Link:](#)

Kortlægning af mellemformer Litteratur- og praksiskortlægning af kombinationer af special- og almenundervisning, VIVE 2022. [Link:](#)

Mellemformer i folkeskolen - gode råd og opmærksomhedspunkter. EMU Danmarks læringsportal 2022. [Link:](#)

Inspiration til skoleledere om mellemformer Hvordan får vi alle med, EVA 2022. [Link:](#)

DET VED VI OM...

Højt begavede elever

Begrebsafklaring Højtbegavede elever defineres ud fra deres evner og potentiale inden for kognitive eller intellektuelle områder, der overstiger gennemsnittet for deres jævnaldrende.

Højtbegavede elever (2% af danske børn) refererer til elever med en IQ over 130 og elever med særlige forudsætninger (5% af danske børn) refererer til elever med IQ over 120 (KORA/2015).

Hovedpointer

1. Børn med høj begavelse, skal spottes hurtigt for at sikre deres trivsel og udvikling.
2. Børn med høj begavelse er lige så forskellige som alle andre børn, men de har genkendelige fællestræk.
3. Indsatser i skolen målrettet børn med høj begavelse og deres forældre kan være en fordel.
4. Lærere og pædagoger mangler kompetenceudvikling.

Uddybning

Ad1.

Forskere og fagpersoner peger på vigtigheden af at opdage elever med høj begavelse hurtigt i skoleforløbet, så de kan tilbydes målrettede udfordringer. Elever med høj begavelse, der ikke opdages, kan komme i alvorlig mistrivsel. Fra 2024/2025 skal alle elever i 1. klasse screenes for høj begavelse. UVM udgiver materiale til brug ved screeningen. UVM betragter elever med IQ på over 120 som højt begavede.

Ad2.

Børn med høj IQ er forskellige som individer, men har en del fællestræk.

Fælles for børn med høj IQ er, at de er gode til at problemløse og gennemskue sammenhænge på baggrund af tillært viden og de arbejder effektivt og sikkert. Deres gode hukommelse bevirker, at gentagelser ikke er nødvendige. De læser tidligt ofte før skolestart, har sikker talforståelse og kan tænke på et abstrakt niveau. Deres ordforråd er stort og avanceret. De er empatiske, har stor retfærdighedssans, god humor og stor spørgelyst, som kommer børnene til gode.

Et andet fællestræk for børn med høj IQ er, at de er udfordret af, at deres intellektuelle kapacitet er "foran" deres biologiske og følelsesmæssige alder. Den asynkrone udvikling bevirker, at børnene mødes med høje forventninger og krav, som de ikke nødvendigvis kan honorere.

Ad3.

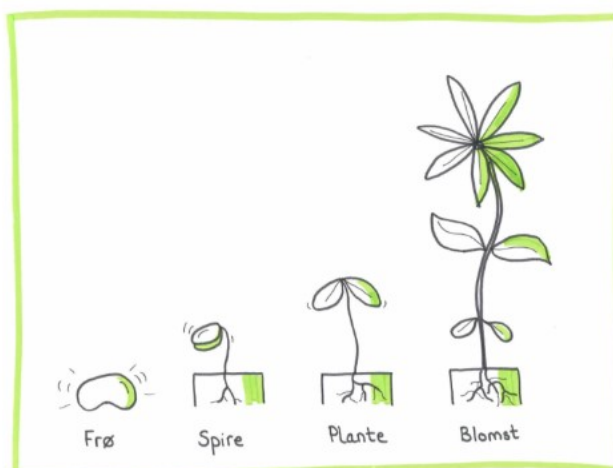
Forskere peger på følgende indsatser til fordel for børn med høj begavelse som supplement til det almindelige klassetil-hørsforhold.

Deltidsindsatser ugentligt, *Sommerskoler*, nogle uger i løbet af sommerferien, *Specialklasser* på skolen, *Specialskoler*.

Ad4.

Ud over tiltag direkte målrettet elever, skal lærerne/pædagogerne kompetenceudvikles og der skal gennemføres et styrket skole-hjem-samarbejde for at støtte forældrene i at kunne hjælpe deres barn.

Der er brug for at få udviklet et idékatalog til differentielt undervisning og organisering af skolers tilbud til elever med høj begavelse.

BAGSIDEN

Højt begavede elever

Den gode historie fra Helsingør

På Tibberupskolen har der gennem en årrække været tilbud om at deltage i skolens Challengerhold.

Der afholdes årligt et fælles informationsmøde for forældre og elever, som dels selv henvender sig, dels er identificeret via klasselærere fra grundskolerne eller udskolingsskolen og det seneste år også via elever fra talentholdene på de tre grundskoler i Espergærde.

Challengerholdene på Tibberupskolen er for elever med høj begavelse / særlige talenter. Det er undervisning primært 2 lektioner en gang om ugen og i perioder op til forskellige events og konkurrencer mere intensivt.

Lærerne på holdene er primært indenfor det naturvidenskabelige fagområde, men også inden for sprog. Tibberupskolens elever fra Challengerholdene har de senere år gjort sig bemærket ved deltagelse i DM i fagene, Unge Forskere, Sprogolympiaden med mere. Ud over en danmarksmester i matematik, har eleverne været i mange finaler gennem de seneste år, og vundet mange priser indenfor en variation af konkurrencer.

Litteraturhenvisninger

De højtbegavede børn – de er ikke, som du måske tror. Psykologerne i Danmark 2022 [link](#)

Indsatser målrettet højt begavede børns faglige udvikling og trivsel. VIVE 2015 [link](#)

Kloge børn - film og podcast om højtbegavede elever [link](#)

Sådan spotter I de højt begavede elever/ Folkeskolen 2023 [link](#)

To lærere har udviklet deres enge model til undervisning af højt begavede elever. Folkeskolen 2022 [link](#)